दारुभिर्ज्वलन्तमादधाति भूर्भुव इति (३.५)[१] सम्भारेष्वमुष्य त्वा व्रतपते व्रतेनादधऽइति यथर्षि ॥ १ ॥[२] तं जातमग्निं दारुभिर्यज्ञियवृक्षकाष्ठैः ज्वलन्तं दीप्यमानं सम्भारेषु सम्भाराणां हिरण्यादीनामुपरि भूर्भुव इति मन्त्रेण अमुष्य त्वेति मन्त्रेण च स्थापयति यथर्षि[३] यस्य य ऋषिर्भवति तस्यामुष्येति स्थाने तदृषिवाचि पदं षष्ठ्यन्तं प्रयोज्यम् · तद्यथा अङ्गिरसां त्वा देवानामित्यङ्गिरसाम् भृगूणां त्वा देवानामिति भार्गवाणाम् भार्गवाङ्गिरसव्यतिरिक्तानां सर्वेषाम् आदित्यानां त्वा देवानामित्येव · एवं हि शाखान्तरे पठ्यते · तथा चापस्तम्बः भृगूणां त्वा देवानामिति यो भार्गव स्यात् अङ्गिरसां त्वा देवानामिति यो ब्राह्मण आङ्गिरस स्यात् आदित्यानां त्वा देवानामित्यन्यासां प्रजानाम् वरुणस्य त्वा राज्ञो व्रतपतऽइति राज्ञ इन्द्रस्य त्वेन्द्रियेण व्रतपतऽइति राजन्यस्य मनोष्ट्वा ग्रामण्यो व्रतपतऽइति वैश्यानाम् आदित्यानां त्वेति रथकारस्येति यथर्ष्याधानमिति ।

वरुणस्य त्वेति क्षत्रियस्य ॥ २ ॥ इन्द्रस्य त्वेति राजन्यस्य ॥ ३ ॥[४]

मनोष्ट्वा ग्रामण्य इति वैश्यस्य ॥ ४ ॥

ऋभूणां त्वेति रथकृतः ॥ ५ ॥[५] माहिष्येण करण्यां जातो रथकृत् इति केचित् · ऋभुसौधन्वनसात्वतापरपर्यायस्त्रैवर्णिकेभ्यो हीनो नियतः कश्चिज्जातिविशेष इति पार्थसारथिमिश्राः[६] ।

---

१) आदधामीत्यध्याहारः Mahâd. २) Mahâdeva divides this sûtra into two, closing the first of them by सम्भारेषु · — वसिष्ठस्य त्वा व्रतपते व्रतेनादधऽइतीमं मन्त्रं यजमानो जपति आदधऽइत्यात्मनेपदसामर्थ्यात् क्रियाशून्यत्वाच्च · यथर्षि यथा यस्य ऋषिस्तथा तस्य प्रयोगः · कश्यपगोत्रिणः कश्यपस्य त्वा व्रतपते भृगुगोत्रिणः भृगोष्ट्वेति भृगूणां त्वेति वा · न भृगूणां त्वा देवानां व्रतपते सूत्रे देवानामित्यपठितत्वात् । अध्वर्योर्मन्त्रद्वयमित्यन्ये · तन्न · सम्भारेष्विति सूत्रेण व्यवधानात् क्रियापदस्यात्मगामित्वात् अकर्मकरणस्य मन्त्रस्य जपसंज्ञत्वाच्च Mahâd. ३) यथर्षिग्रहणेन शाखान्तरपरिपठितमार्षेयं गृह्यते · यद्यङ्गिरा अङ्गिरसां त्वा देवानां व्रतपते व्रतेनादधऽइति यदि भृगवः भृगूणां त्वा देवानां व्रतपते व्रतेनादधऽइति भार्गवाङ्गिरसव्यतिरिक्तानाम् आदित्यानां त्वा देवानामिति · एवं हि शाखान्तरे पठ्यते Karka. ४) राजन्यशब्देन मूर्धाभिषिक्तो गृह्यते Mahâd. राजन्यग्रहणेन च कैश्चिदभिषिक्तो गृह्यते अनभिषिक्तः क्षत्रिय इति · तच्चायुक्तम् यत्कारणं क्षत्रियायां ब्राह्मणजातो राजन्य इति स्मर्यते तस्मात्स एव ग्रहीतव्यः Karka. ५) देवानामित्यत्रापि हि पठ्यते Karka. ६) See schol. at १. १. ११. pag. १४, १३.